

Posudek oponenta na diplomovou práci

Název práce: **Osvojování kresby dětmi předškolního věku (3, 4 až 5letých)**

Autorka: **Bc. Zuzana Pejchalová**

Katedra: psychologie Ped F UK Praha

Diplomová práce Zuzany Pejchalové je věnována na téma s dlouho tradicí v ontogenetické psychologii: osvojování kresby dětmi předškolního věku. Přístup autorky nicméně přesahuje psychologický pohled a směřuje do didaktické oblasti. Autorka k tomu píše (s. 11 posuzovaného díla): „...cílem mé diplomové práce je zmapovat veškeré činnosti v mateřské škole, ve kterých se objevuje kresba. Z pohledu učitelky popsat jednotlivé výtvarné složky. Zjistit co děti v jednotlivých složkách kreslí, o co jde učitelce a jaké výchovné cíle prosazuje. A co učitelce potažmo dětem při kreslení vzdoruje. V přílohách pak zdokumentuji jednotlivé kresebné činnosti, které se v dané výtvarné složce vyskytují.“

Plnění takto uvedených cílů lze v textu a v obrazové dokumentaci dobře sledovat a to, co si autorka v plánu svého úkolu předsevzala, také splnila. V práci sleduje šest složek anebo okruhů, které se v mateřské škole týkají kresby. První v pořadí jejího zájmu je kresba ve vztahu k přípravě psaní – jako rozvíjející grafomotorický prostředek (s. 12 – 17, cca 12 % rozsahu hlavního textu). Poté se věnuje skupinové kresbě (s. 18 – 21, cca 7 %), řízené tematické kresbě (s. 22 – 31, cca 21 %) a volné individuální kresbě (38 – 42, cca 10 %). Tematická kresba je rozvinuta v pohledu na třídní vzdělávací program (s. 32 – 37, cca 12 %), celkově tedy tento okruh zabírá asi třetinu (33 %) hlavní části textu. Zvláštní kapitola je věnována vztahu kresby a rozumové výchovy (s. 43 – 48, cca 15 %). V kapitole Diskuse (s. 49 – 60, cca 26 %) jsou poněkud nezvykle, ale zdůvodnitelně zařazeny ukázky posunu dětí v kresbě postavy na počátku a na konci školního roku. Zde se autorce daří citlivě vystihnout a popsat rozdíly mezi jednotlivými přístupy ke kresbě.

Z proporcí jednotlivých kapitol lze vyčíst, jak se v textu rozvrhuje zájem autorky, vypovídají však nepřímě též o skutečné proporcionalitě různých oblastí práce s kresbou v mateřské škole ve sledovaném období.

Za nesporný klad diplomové práce pokládám zvolený zorný úhel praxe, v němž se dotýká psychologie s didaktikou a výtvarnou či estetikou problematikou. Toto zaměření je posíleno systematickým zájmem o překážky, na které naráží snaha učitelky vést děti k práci s kresbou tím či oním způsobem. Věřím, že práce na diplomovém úkolu byla pro autorku zdrojem

bohatého poznání a bude nemalou pomocí pro její součinnost s dětmi při kreslení. Bohatá obrazová dokumentace spojená s citlivým popisem souvislostí je také přínosem, který lze využít i v navazujících diplomových úkolech.

Největší rezervy práce vidím v nedostatečném využití teoretického zázemí didaktiky výtvarné výchovy zejména s ohledem na kategorizaci procesu utváření výrazové struktury kresby a „dělání významů“ při tvorbě a komunikaci o ní. V této souvislosti autorka prakticky mívá termíny jako „stylizování“, „korekce“ nebo „alterace“ a s tím spjatou velmi rozporuplnou problematiku chybování v kresbě.

Vztah předškolní výtvarné pedagogiky k „chybám“ v kreslení procházel zhruba od přelomu mezi 19. a 20. stol. složitým a dlouhým více než stoletým vývojem, který je v současném diskursu v předškolní pedagogice prakticky slepou skvrnou, ale kterému se těžko vyhýbat, mluvíme-li o výchovných cílech a o tom, s jakými překážkami se může kreslení v předškolní výchově setkávat. Osvojování kresby má mnoho různých úrovní či hledisek, ale všechny narážejí na problém správnosti – ať již z pohledu vztahu mezi zobrazením a jeho reálným korelátům, z hlediska kulturního kontextu, různých rovin symbolizace atd.

Z uvedeného důvodu doporučuji autorce, aby se při obhajobě do potřebné míry věnovala některé z mnoha rozmanitých otázek spjatých s chybováním v kreslení. Měla by přitom také napravit mylnou domněnku uvedenou v úvodu svého textu (s. 9), že kreslit „hezky“ znamená být věrný předloze. Tento přístup byl dávno zpochybněn uměleckou modernou v první polovině 20. stol. a neměl by zůstat bez vysvětlení.

Diplomovou práci přes uvedené výhrady považuji za prospěšnou a doporučuji ji k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Doc. PaedDr. Jan Slavík, CSc.

V Praze dne 20. 12. 2010